

Adevărate nestemate în coroana regală a timpului ...

Alvina – albină; *cera* – ceară; *favus* – fagure; *mellus* – miere; *pastus* – păstură. Pornind, deci de la fondul principal de cuvinte, constatăm că apicultura și produsele sale (pe lângă faptul că s-au respectat și au fost respectate, ocupând, pe aceste meleaguri, cum spuneam în numărul trecut al revistei, locul doi, după pâine) au avut un traseu continuu, viguros marcat, colonizarea Daciei de către romani devenind una dintre mărturiile milenare și în acest sens.

Fagurii pietrificați, descoperiți în câteva râuri din Ardeal și păstrați la muzeul din Turda, tăblițele acoperite de ceară, folosite pentru înscrisuri de către romani, descoperite într-o mină părăsită de la Roșia Montană din Apuseni, informațiile furnizate de operele unor istorici din antichitate, precum Herodot și Xenofon, sunt alte dovezi solide ale existenței unei apiculturi înfloritoare prin părțile noastre.

Dar, ca și alte domenii, și apicultura a cunoscut progresul sau regresul, în funcție de perioada istorică traversată. Migrația popoarelor, jurisdicția diferită de până la Unirea Țărilor Române, birurile generatoare de lipsă de mijloace materiale și altele au dus la înregistrarea unor întâzieri în dezvoltarea apiculturii, în transformarea apiculturii primitive într-una modernă.

Dar, în 1794, Ioan Tomici din Caransebeș înființează prima școală de apicultură românească. La 1823, el tipărește și o carte: *Creșterea albinelor* sau *Învățătură despre îngrijirea stupilor cu magazine*. Recomandările pe care el le face sunt încă actuale: "... hrana cea mai plăcută și folositoare albinelor este mierea limpede, strânsă prin truda lor ...". Apoi, substanța de matcă, confirmată științific abia de câteva decenii, la Ioan Tomici avea determinare clară: "Mirosul mătcii este deosebit de plăcut albinelor și se pare că în lipsa acestuia ele nu ar putea să supraviețuiască. Acest miros este atât de puternic încât, dacă el lipsește din stup sau din roi, albinele devin agitate și încep să-și caute cu înfrigurare matca. Mirosul este cel care le semnalează că maica lor se află în mijlocul roiului ...". Același autor, vorbind despre comunicația dintre albine, face în cartea citată următoarea precizare: "În urma observării semnalelor și comportamentului albinelor, putem trage concluzia că ele dispun de un sistem de comunicare: dacă o albină descoperă vreo sursă de miere, ea se va întoarce la stup pentru a le anunța pe surorile sale despre această descoperire și apoi va ieși din stup însoțită de mai multe dintre ele, îndreptându-se împreună spre sursa de hrană".

De fapt, Ioan Piuariu-Molnar, oftalmolog și învățat transilvănean, a fost primul care a publicat, în 1785, prima carte românească de apicultură (tipărită cu caractere chirilice), intitulată *Economia stupilor*. În această lucrare el vorbește și despre folosirea stupilor de lemn, prevăzuți cu magazine și cu gratii separatoare, așa cum le folosea un apicultor din Sadu, în apropiere de Sibiu. Au urmat, apoi, alte contribuții la îmbunătățirea stupului modern: N. Grand (1837-1893), G. Hermes (1874), R. Begnescu (1898), Al. Atanasiu-Albină (1916), G. Hanganu (1930), V. Harnaj și N. Romanescu (1948), până la stupul standard folosit, în prezent, în România.

Prezența gândirii tehnice românești în domeniul modernizării stupilor sistematici este confirmată (F. Begnescu, 1925) de faptul că stupul îmbunătățit de N. Grand a fost recomandat oficial la vremea lui sub numele de stup Berlepsch-Grand; de faptul că stupul orizontal al lui G. Hermes, foarte criticat (R. Begnescu, 1898), poate fi considerat strămoșul stupului orizontal românesc STAS 4170-50, că stupul vertical cu două corpuri al lui R. Begnescu (prezentat în 1898) este bunicul stupului vertical românesc cu trei corpuri STAS 8128-68, iar prototipul îmbunătățit prin strădania prof. dr. ing. Harnaj și a

dr. N. Romanescu nu este altul decât stupul vertical R.A. 1001, fabricat și vândut în toată țara în mii de exemplare. Iar renumitul apicultor și promotor al apiculturii, originar din Banat, V. Schelejan, a prezentat la Congresul apicultorilor din Germania și Austria, ținut la Salzburg (Austria) în 1872, grătia separatoare pentru matcă, din metal, concepută, realizată și utilizată de el. El nu și-a brevetat invenția, dar a recomandat-o cu toată căldura contemporanilor săi pentru a obține miere de mai bună calitate.

Mergând, mai departe, pe urmele tehnicii apicole, într-un curs apărut în 1902, Ulrich amintește de folosirea unei centrifuge rudimentare folosită de către apicultorii din vestul țării. Un extractor centrifugă de miere era, de asemenea, folosit spre sfârșitul secolului al XIX-lea de câțiva apicultori inovatori din județul Brăila.

La mare preț erau, încă din secolul al XV-lea, și presele românești pentru extragerea de ceară. În comuna Caiianul Mic, județul Bistrița-Năsăud și comuna Sebeș, județul Sibiu, în Drăgășani și Stiduna din județul Olt, în Ursoaica din Vâlcea, în Colanu din Dâmbovița, Cacica din Suceava, Tansa din Vaslui, apicultorii iubitori de progres, dar rămași anonimi, au confecționat teascurile țărănești pentru extragerea de ceară din faguri. În felul lor, aceste prese sunt unice în lume, păstrându-și, totodată, și eficacitatea: ceara este extrasă, de exemplu, în acest mod în proporție de 95% din fagurii vechi.

Se poate aprecia că activitatea, știința și practica în domeniul apicol românesc s-au folosit dintotdeauna de contribuțiile înaintașilor, care s-au cumulat în timp într-un adevărat tezaur de cunoștințe.

Primele încercări de organizare profesională a apicultorilor din România se situează în jurul anului 1860, în toate provinciile: Banat, Transilvania, Bucovina, Țara Românească și, mai ales, Moldova. Dar prima atestare de acest fel vine din Banat, la 1872. Pasiunea pentru albine îi determina pe mulți crescători de albine să se asocieze în cadrul comunei, în jurul unui apicultor mai experimentat. Învățând unii de la alții, ei au contribuit la progresul acestui domeniu.

Se apreciază că este mai puțin important caracterul local, regional sau național al acestor organizări în raport cu scopurile urmărite: dezvoltarea și modernizarea apiculturii bazate pe entuziasm, pasiune și spirit de solidaritate profesională.

Un moment de cumpănă pentru apicultura românească, dar și internațională, a fost cel de-al doilea război mondial, când s-au înregistrat pierderi uriașe. În 1948, statistic vorbind, existau în România 472.312 familii de albine, din care 33% erau adăpostite în stupi primitivi. În condiții economice și politice noi, la vremea respectivă, devenise o necesitate reluarea activității apicole în cadrul unei organizații de masă. Astfel, la 30 decembrie 1957, s-a înființat Asociația Crescătorilor de Albine din România. Cu timpul, asociația a ajuns să dispună de o bază materială și tehnică proprie și de un potențial de organizare care îi permitea să contribuie în mod eficient la dezvoltarea tuturor ramurilor apiculturii. În aproximativ 20 de ani de activitate, asociația ajunsese la un număr de peste 60.000 de membri, într-o creștere constantă, grupați pe 1.200 de cercuri apicole, comunale și orășenești, reunite în 33 de filiale. A crescut și numărul de familii de albine - la peste 1.050.000 de stupi înregistrați în ianuarie 1979, din care 18% aparțineau fermelor de stat, departamentului silviculturii și gospodăriilor colective, iar 82% apicultorilor amatori. Tot necesarul tehnic și de informare era furnizat de Combinatul Apicol al Asociației, prin cele 160 de centre ale sale. Pe lângă faptul că legislația prevedea acordarea de credite apicultorilor pentru a-și mări stupinele și a-și înființa altele noi, mai specifica și că veniturile realizate din apicultură erau scutite de impozite. Alte înlesniri se refereau la achiziționarea produselor apicole direct de la stupină, exploatarea gratuită a resurselor melifere ale țării, înlesniri pentru practicarea pastoralului, plata serviciilor de polenizare, acordarea gratuită a

asistenței tehnice și sanitar-veterinare. Aceste condiții favorabile pentru apicultură, desfășurată aproape în totalitate în condiții moderne, a atins o producție, de la 3,5-4 kg, la 16 kg pe colonie. S-au folosit atunci și toate pârghiile de ridicare a nivelului profesional prin stagii de instruire pentru începători și avansați, cursuri de perfecționare și specializare, cursuri post-universitare și cicluri de conferințe, schimburi de experiență, vizite de documentare, expoziții apicole, editarea unei reviste lunare, *Apicultura în România*, editarea unui mare număr de titluri de cărți, broșuri, planșe, pliante, filme documentare despre acest domeniu etc.

Combinatul Apicol al Asociației Crescătorilor de Albine, unic în lume prin concepție, dimensiuni, capacitate de producție și diversitate a produselor sale, ocupă o suprafață de zece hectare, dispunând de 14 pavilioane construite în stil modern, cu secții de producție, ateliere și laboratoare. Trei instituții apicole specializate își desfășoară activitatea într-o coordonare perfectă, în cadrul acestei platforme apicole din cartierul Băneasa – București. De aici, de la Combinatul Apicol, pleacă în toată țara către apicultori întreg echipamentul necesar: faguri artificiali, biostimulatori apicoli, medicamente etc. Totodată, aici sunt realizate peste 500 de sortimente de produse apicole.

Pe aceeași platformă se află amplasat Institutul de Cercetări pentru Apicultură, care se ocupă de selecția și ameliorarea materialului biologic autohton, crearea de linii și producerea de hibridi de mare productivitate ai albinei carpatine, ameliorarea florei melifere, polenizarea dirijată a culturilor entomofile cu ajutorul albinelor, exploatarea eficientă a familiilor de albine din stupinele apicultorilor amatori, ca și din marile stupine industriale, realizarea de noi tipuri de echipamente, punerea la punct a unor preparate medicamentoase pentru combaterea bolilor albinelor, apiterapie și folosirea produselor apicole pentru protecția sănătății omului, cum ar fi produsele revitalizante și preparatele terapeutice. Institutul dispune de baze experimentale, de stațiuni pilot, de laboratoare de analiză, de stații zonale și de alte stațiuni pentru producerea de material biologic selecționat.

Viitoarele cadre din apicultură sunt instruite pe aceeași platformă, la Liceul Apicol, unde funcționează cursuri de zi sau învățământul prin corespondență.

În 1958, Asociația Crescătorilor de Albine din România a devenit membră a Federației Internaționale a Asociațiilor de Apicultură – APIMONDIA, care a organizat, în 1965, la București, cel de-al XX-lea Congres internațional jubiliar de apicultură. Ca urmare a încrederii pe care a avut-o în forțele și capacitatea asociației românești, guvernul român de atunci a aprobat, la cererea Federației Internaționale a Asociațiilor de Apicultură, autorizarea înființării în România a Institutului Internațional de Tehnologie și Economie Apicolă și a Editurii APIMONDIA, care, printre altele, editează revista *APIACTA*, precum și o bogată literatură apicolă în mai multe limbi. Date recente privind dezvoltarea acestui sector vom aduce într-un articol viitor.

Iată cât de vertiginos s-a scris istoria apiculturii românești în ultimele două secole. Și asta datorându-se devotamentului și abnegației față de albină a zecilor de mii de apicultori din România, spiritului cooperant cu organizațiile apicole din toate țările lumii.

MARTA GIOGIA